

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(केंद्रीय विश्वविद्यालय)

बी-04, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र कटवारिया सराय, नई दिल्ली-110016

सत्यापन प्रमाणपत्र

(धर्मशास्त्र)

1. प्रमाणित किया जाता है कि शास्त्री में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
2. प्रमाणित किया जाता है कि आचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
3. प्रमाणित किया जाता है कि विशिष्टाचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।

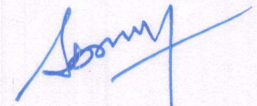
20/8/24
20/8/24

विभागाध्यक्ष हस्ताक्षर

नाम: श्री. राजीव बी

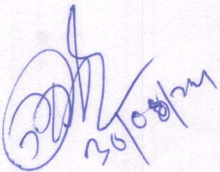
दिनांक: 20/8/2024

सत्यापित
VERIFIED

कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

20/8/24

धर्मशास्त्रविभागः आचार्य (PSO)

अस्य द्विवर्षीयपाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः –

1. समयनिर्णयः तिथिनिर्णयस्य च निर्धारणं निर्णयसिंघ्वनुसारेण करणे समर्थः भविष्यति।
2. दयाभागे उल्लिखिताः पैतृकधनस्य विभागः, विभागीयक्रमः, विभागविधेरादि विषयान् विश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
3. सः आचाराध्यायस्य अन्तर्गतं याज्ञवल्क्यस्मृतौ उल्लिखितानां विषयाणां नैतिकं महत्त्वं व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।
4. याज्ञवल्क्यस्मृतौ वर्णितः अशौचः वानप्रस्थादिविषयाणां आलोचनां कर्तुं समर्थः भविष्यति।
5. वसिष्ठस्य मते चातुर्वर्ण्यधर्मश्रमधर्मविवाहादिविषयान् व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।
6. कालमाध्वमतानुसारेण कालभेदानां विस्तरेण प्रतिपादयितुं शक्नोति।
7. श्राद्धप्रकाशस्य मतानुसारं श्राद्धभेदाः, श्राद्धयोग्यब्राह्मणाः, श्राद्धविधानादि विषयान् स्वीयजीवने उपयोगाय समर्थः भविष्यति।
8. वर्ण-आश्रम-श्राद्ध-दिवसादि गौतमधर्मसूत्रे वर्णित विषयान् विश्लेषणं करणे समर्थः भविष्यति।
9. याज्ञवल्क्यस्य मते प्राचीनन्यायालयव्यवस्था न्यायप्रक्रिया साक्षिविवेकादिविषयाणां सामान्यीकरणं कर्तुं समर्था स्यात्।
10. धर्मशास्त्रस्य इतिहासं संक्षेपेण व्याख्यातव्यम्।

आचार्य (M.A.) धर्मशास्त्रपाठ्यक्रमस्यान्ते छात्रः-
Programme Outcomes for Acharya (M.A.)

PO1- समीक्षात्मकं गहनमध्ययनम्

- पाठ्यक्रमे निर्धारितानां ग्रन्थानां गहनमध्ययनं कर्तुं समर्थो भविष्यति।
- निहितानां गूढपदार्थानां गहनमध्ययनं कर्तुं क्षमो भविष्यति।
- समीक्षां कर्तुं दृष्टिकोणं प्राप्तुं समर्थो भविष्यति।
- व्यवहारिकं मनोवैज्ञानिकञ्च दृष्टिकोणं प्राप्तुं सक्षमो भविष्यति।

PO2- आलोचनात्मकं चिन्तनम्

- अन्यशास्त्रैः सह तुलनां कर्तुं समर्थो भविष्यति।
- शास्त्राणि अधीत्य आलोचनात्मकं गहनमध्ययनं कर्तुं समर्थो भविष्यति।
- अन्तःशास्त्रीयज्ञानस्य संश्लेषणम् एकीकरणञ्च कर्तुं समर्थो भविष्यति।

PO3- शोधकौशलम्

- शोधाभिक्षमतायाः विकासं कर्तुं समर्थो भविष्यति।
- शास्त्रान्तरेषु गहनमध्ययनं चिन्तनञ्च कर्तुं समर्थो भविष्यति।

PO4- व्यवहारिकमुपादेयत्वम् अध्ययनञ्च

- धर्मशास्त्रप्रतिपादितसिद्धान्तान् आश्रित्य वर्तमानसमाज विद्यमानानां सामाजिकसमस्यानां समाधाने सक्षमो भविष्यति।
- धर्मशास्त्रप्रतिपादितसिद्धान्तान् आश्रित्य वर्तमानसमाजे विद्यमानानां आर्थिकसमस्यानां समाधाने क्षमो भविष्यति।
- धर्मशास्त्रप्रतिपादितसिद्धान्तान् आश्रित्य वर्तमानसमाजे विद्यमानानां नैतिकसमस्यानां समाधाने समर्थो भविष्यति।

PO5- साहित्यसमीक्षा

- शास्त्राणां विविधसिद्धान्तानां परस्परं तुलनात्मकमध्ययनं, समीक्षात्मकमध्ययनं कर्तुं समर्थो भविष्यति।
- अन्यशास्त्राणां समीक्षात्मकमध्ययनं कर्तुम् अभिव्यक्तिकौशलं प्राप्तुं समर्थो भविष्यति।

PO6- सम्प्रेषणकौशलम्

- लिखित-मौखिकसम्वादं कर्तुं समर्थो भविष्यति।

PO7- दार्शनिकाध्ययनम्

- आलोचनात्मकरूपेण दार्शनिकाध्ययने नितरां प्रवृत्तो भविष्यति।
- विविधानां दार्शनिकसिद्धान्तानां परिज्ञानं कर्तुं समर्थो भविष्यति।

Course Outcome Acharya Programme

धर्मशास्त्र

कक्षा - आचार्य प्रथमवर्ष

सत्रम् – प्रथमसत्रम्

Course	CC – 01 प्रथमपत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	छात्रः उपोद्धातब्रह्मचारीप्रकरणेषु च प्रदत्त विचाराणां सांरांशं कर्तुं समर्थः भविष्यति ।	
Co - 2	विवाह एवं वर्णव्यवस्था सम्बन्धी नियमानां सामान्यीकरणे समर्थः भविष्यति।	
Co - 3	गृहस्थ, स्नातक, राज्ञेः पालनीय धर्माः तथा भक्ष्याभक्ष्य विषयाणां समीक्षा करणे समर्थः भविष्यति।	
Co - 4	शुद्धि, दान, एवं श्राद्धीय प्रावधानानां सः स्वीय अभिमत प्रदर्शने समर्थः भविष्यति।	

Course	CC – 02 द्वितीयपत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	मलमास निर्णये तथा तस्मिन् कृताकृत कर्माणां विभाजने समर्थः भविष्यति।	
Co - 2	पक्षनिर्णयोपरान्त प्रतिपदात् दशमी पर्यन्त तिथ्यानां कृत्याकृत्य कर्माणां विश्लेषणे समर्थः भविष्यति।	
Co - 3	पूर्णिमा/अमावस्यादौ कृत्यात्य कर्माणां समीक्षा करणे समर्थः भविष्यति।	
Co - 4	इष्टसमयनिर्णये समीचीनसमयनिर्माणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC – 03 तृतीयपत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	दायस्वरूपः, विभाग तथा कालनियमानां सामान्यी कर्तुं समर्थः भविष्यति।	
Co - 2	पितोः मृत्योः अनन्तरं शिशुपालिकायां भ्रातृणां भागः, स्त्रीधने पैतृकसम्पत्तयोश्च अनाधिकारेत्यादयः विषयाणां संक्षेपीकरणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।	
Co - 3	विभाज्याविभाज्यधनेत्यादौ सामान्यीकरणे समर्थः भविष्यति।	
Co - 4	पुत्रिका औरसपुत्र्योश्च धनं विभजनेत्यादि विषयौ तर्कं कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC – 04 चतुर्थपत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	अशौचस्वरूपम् हेतोरादिविषयाणां च चिन्तनकरणे कर्तुं समर्थः भविष्यति।	
Co - 2	विविधाशौचापद्धर्माश्च सामान्यीकर्तुं समर्थः भविष्यति।	
Co - 3	वानप्रस्थाश्रमरूपस्य अन्याश्रमरूपैः सह तुलनां कर्तुं समर्थः भवेयुः।	
Co - 4	वानप्रस्थः धर्म-शरीर-विज्ञानादिविषयेषु चिन्तयितुं समर्थः भविष्यति।	

Course	DSE (EC-A1) पञ्चमपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	धर्मजिज्ञासात्प्रारभ्यः आर्यावर्तस्य सीमापर्यन्तं विवाहादि विषयाणां चिन्तने समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 2	चतुर्णां वर्णानां आश्रमधर्माणां, स्नातकधर्माणाञ्च आलोचने समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	उपाकर्म, भक्ष्याभक्ष्यादि विषयाणां व्यवस्थित्य व्याख्यातुं च समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	राजधर्म एवं प्रायश्चित्तव्यवस्थायाः चिन्तने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	DSE (EC-B1) षष्ठपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	धर्मलक्षणदर्मशास्त्रकाराणां आलोचने समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 2	वैदिकदाङ्ग्ये धर्मशास्त्रस्य उत्कृष्टतां परिचिनोतु समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	धर्मशास्त्रस्य सामान्यपरिचयस्य सारांशं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	ब्रह्मचार्याश्रम तथा ब्रह्मचर्यधर्मादि विषयान् व्यवस्थितरूपे प्रस्तुति करणे समर्थाः भवेयुः।	

Course Outcome Acharya Programme

विषय - धर्मशास्त्र

कक्षा - आचार्य प्रथमवर्ष

सत्रम् - द्वितीयसत्रम्

Course	CC-05 सप्तमपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	राज्ञः कृते विहितशिक्षां चिन्तयितुं शक्नुयात्।	
Co - 2	कुशलशासकाय विहिताचाराणां संक्षेपीकरणे समर्थाः भवेयुः।	
Co - 3	राज्यकार्यक्रमेषु गुप्तचराः प्रयुक्ताः कौशलाः इति चर्चा कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	राज्यस्यान्तरिकबाह्यशत्रुणां नियन्त्रकौशलस्य आलोचनां कर्तुं समर्थाः भवेयुः।	

Course	CC-06 अष्टमपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	धर्मस्य लक्षणं तथा प्रमाणस्य आलोचने समर्थाः भवेयुः।	
Co - 2	वेदस्मृत्यात्यर्थवादस्य प्रामाण्यं व्यवस्थितरूपेण वर्णनं करणे समर्थाः भवेयुः।	
Co - 3	यदि धर्मे संशयः स्यात्तर्हि स्वीयनिर्णयकौशलस्य विस्तारं भविष्यति।	
Co - 4	वैदिकसमस्यानां चिन्तने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC-07 नवमपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	आधुनिकहिन्दूविधेः उत्पत्ति, विकास सन्ततेश्च वैधतां विषयस्य प्रतिपादनं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 2	बहुविवाहस्योपरि भारतीयविधीनां चिन्तनं कर्तुं समर्थाः भवन्तु।	
Co - 3	प्राचीन आधुनिक हिन्दुविधेश्च तुलनं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	हिन्दूत्तराधिकारविधीनां विवरणं करणे समर्थाः भवेयुः।	

Course	CC-08 दशमपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	कर्मविपाकस्यावधारणा, प्रायश्चित्ताधिकारीत्यादि विषयाणामुपरि चर्चा कुर्वन्तु।	
Co - 2	प्रमुखपापप्रायश्चित्तं तथा विविधमद्यानां मध्ये भेदं ज्ञातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	संसर्गप्रायश्चित्तम् अपातकप्रायश्चित्तस्य च निर्धारणे समर्थाः भवन्तु।	
Co - 4	असत् प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं एकादशाहादिश्राद्धादिभोजनस्य च प्रायश्चित्तयोर्मध्ये तुलनयोः समर्थाः भवेयुः।	

Course	EC - A2 एकादशमपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	चैत्रमासात् ज्येष्ठमासपर्यन्तं कृतकर्म तथा सन्क्रान्तीनां दैनिकजीवने उपयोगः करणे समर्थाः भवन्तु।	
Co - 2	आषाढमासतः भाद्रपदमासपर्यन्तं कृतकर्माणां विवरणकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	आश्विनमासतः मार्गशीर्षपर्यन्तं कृतकर्माणां प्रतिपादने समर्थाः भवन्तु।	
Co - 4	पौषमासात् फाल्गुनमासपर्यन्तं कृतानां आलोचनां कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course Outcome Acharya Programme

विषय - धर्मशास्त्र

कक्षा - आचार्य द्वितीयवर्षम्

सत्रम् – तृतीयसत्रम्

Course	CC-09 द्वादशपत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	कालतत्त्वानां वर्गीकरणं कुर्वन्तु।	
Co - 2	कालभेदाः, संवत्सरप्रकाराः, ऋतुः इत्यादयः कार्याणि च विषयं प्रस्तुतुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	मासनिर्णयसम्बद्धविचाराः पक्षकार्यविषये च चिन्तयितुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	प्रतिपदादितिथिषु दिव्यकर्माणि वर्णयितुं शक्नुयुः।	

Course	CC-10 त्रयोदशपत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	आर्यवर्तविशेषं, पापप्रकारं, विवाहादिकं व्याख्यातुं समर्थः भविष्यति।	
Co - 2	ब्रह्मचर्येत्यादयः सर्वाश्रमधर्मस्य वर्णनं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	अन्नभोजनादिवर्गीकरणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।	
Co - 4	राजःधर्मः, महापातकप्रायश्चित्तादि विषयानामालोचने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC-11 चतुर्दशपत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	सरलव्यवहारः मातुः दिव्यप्रमाणानां च चिन्तनं कर्तुं शक्नोति।	
Co - 2	असाधारणव्यवहारः मातुः विवरणं करणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	ऋणं उपनिधिं च सम्बद्धं स्मारकव्यवस्थायाः आलोचने समर्थः भविष्यति।	
Co - 4	व्यवहारव्यवस्थायां मानुषप्रमाणानां च भेदानाम् उपयोगं भेदं च कुर्वन्तु समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC-12 पञ्चदशपत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	धर्मशास्त्रस्य परिचयः, धर्मशास्त्रीयग्रन्थानां सामग्रीः सृष्टिकालश्च तथा स्मृतिकारादिपरिचयः विषयान् सारांशं कर्तुं समर्थः भविष्यति।	
Co - 2	गौतम-आपस्तम्ब-वसिष्ठादि धर्मसूत्रकारणां काल-कृतिनाञ्च व्याख्याकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	धर्मशास्त्रभाष्यकाराणां काल-कृत्यदिषु च प्रतिपादने समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	धर्मशास्त्रस्य निबन्धकारणां विवरणं कुर्वन्तु समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	EC- A3 षोडशपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	श्राद्धरूपं श्राद्धे देवताः श्राद्धस्य विभिन्नप्रकारं तेषु प्रयुक्तानि यन्त्राणि च वर्णयतु।	
Co - 2	श्राद्धे वर्ज्यपदार्थाः, पङ्कितपावनब्राह्मणयोगीनाञ्च श्राद्धविधानस्य प्रतिपादने समर्था भविष्यन्ति।	
Co - 3	ये ब्राह्मणाः श्राद्धे आमन्त्रणं कर्तुं योग्याः सन्ति तेषां प्रतिक्रिया च व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	श्राद्धे ब्राह्मणनिमन्त्रणविधिः, श्राद्धीयपदार्थाः श्राद्धराष्ट्राश्च निर्णयहेतोरालोचने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	EC- B3 सप्तदशपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	इष्टाकर्म, पूर्वकर्म, स्त्रीधर्माणाञ्च व्याख्यातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 2	वर्णधर्माश्रमधर्मयोश्च विश्लेषणे समर्थाः भवन्तु।	
Co - 3	वर्णाश्रमप्रतिपादने समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	राज्ञः धर्माणामालोचने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course Outcome Acharya Programme

विषय - धर्मशास्त्र
कक्षा - आचार्य द्वितीयवर्षम्
सत्रम् - चतुर्थसत्रम्

Course	CC- 13 अष्टादशपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	द्वितीयात् सप्तमीतिथिपर्यन्तं धर्मकृत्यानां चिन्तने समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 2	अष्टमी तः नवमीतिथिपर्यन्तं धर्मकृत्यानां विवरणकर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	विभिन्नसमुदायैः एकादशी उपवास कृत्वा विमर्शणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	इष्टिकालनिर्णयस्य प्रतिपादने समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC- 14 एकोनविंशतिपत्रम्	Course Outcome
		अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -
Co - 1	मानवाधिकारस्य सिद्धान्तानां विवरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 2	धर्मशास्त्रेण प्रतिपादितं आचारे व्यवस्थितमानवाधिराणां अभिज्ञातुं समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	धनविभागे मानवाधिकारव्यवस्थायाः प्रतिपादने इत्येतेषां समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	पर्यावरणे निहिततत्त्वानां, पर्यावरणं प्रभावितं कुर्वन्तः कारणानि, प्रदूषणं दूरीकर्तुं उपायाः च चर्चा कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC- 15 विंशतितमं पत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	दायविभाग एवं सीमासम्बद्धविवादानां निर्धारणं कर्तुं समर्थाः भविष्यति।	
Co - 2	स्वामीपाल - अस्वामिविक्रय - दत्ताप्रदानिकेत्यादि विवादानां वर्गीकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	संविद्यासिक्रमवेतनादानादौ च सम्बद्ध विवादानां विश्लेषणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	द्यूतसम्बद्धान् विवादान् पराक्रमणं च, दुष्टशब्दानां प्रयोगं च कर्तुं समर्थः भविष्यति।	

Course	CC- 16 एकविंशतितमं पत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	विविधस्मृतीषु प्रतिपादितविषयान् सारांशतः कर्तुं समर्थाः भविष्यति।	
Co - 2	विविधस्मृतिकारणां काल-कृति-परिचयेत्यादयानां विश्लेषणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	विविधभाष्याणां विषयवस्तोः निर्धारणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 4	विविधभाष्यकाराणां काल-कृतयोर्मध्ये तुलनयोः समर्थाः भविष्यन्ति।	

Course	CC- 16 द्वाविंशतितमं पत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	श्रद्धादौ कृत्यानां निर्धारणे समर्थाः भविष्यति।	
Co - 2	पिण्डदानादौ देश-काल-कर्तव्याणां व्याख्याकरणे समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	श्रद्धोत्तरकृत्यानां आलोचने समर्थः भवन्तु।	
Co - 4	श्रद्धभेदानां वर्गीकरणे समर्थाः भवन्तु।	

Course	CC- 16 त्रयोविंशतितमं पत्रम्	Course Outcome
	अस्य पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्रः -	
Co - 1	भारतीयन्यायव्यवस्थायां धर्मशास्त्रस्य योगदानमित्यस्य चिन्तने समर्थाः भविष्यति।	
Co - 2	धर्मशास्त्रस्थ आह्निककर्माणां विश्लेषणे छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति।	
Co - 3	धर्मशास्त्रे कालविचारः, दायभागीय विभिन्नशाखोपयोगिताचोपरि चर्चा कर्तुं समर्थाः भवन्तु।	
Co - 4	आचारराजः धर्मौ च प्रतिपादने समर्थाः भविष्यन्ति।	

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा – आचार्य (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- प्रथमम्

पत्रम्- प्रथमम्

पाठ्यग्रन्थः – याज्ञवल्क्यस्मृतिः (समिताक्षरा) आचाराध्यायः

इकाई CC-01	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	उपोद्धातप्रकरणम्, ब्रह्मचारीप्रकरणम्	उपोद्धात-ब्रह्मचारी- प्रकरणेषुदत्तविचारानाम् सारांशं कर्तुं समर्थः भविष्यति ।	1	20
2	विवाहप्रकरणम्, वर्णजातिप्रकरणम्	जातिव्यवस्थायाः च नियमानाम् सामान्यी-करणं कर्तुं समर्थः भविष्यति ।	1	20
3	गृहस्थधर्मप्रकरणम्, स्नातकधर्मप्रकरणम्, भक्ष्याभक्ष्यप्रकरणम्	गृहस्थः- स्नातकः- राज्ञाःअनुसृताः धर्माः एवञ्च भक्ष्याभक्ष्याणि च समीक्षां कर्तुं समर्थः भविष्यति।	1	20
4	द्रव्यशुद्धिप्रकरणम्, दानप्रकरणम्, श्राद्धप्रकरणम्, गणपतिकल्पप्रकरणम्, ग्रहशान्तिप्रकरणम्, राजधर्मप्रकरणम्	शुद्धिदानश्राद्धविषयेषु स्वमतं दातुं समर्थः भविष्यति ।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- प्रथमम्

पत्रम्-द्वितीयम्

पाठ्यग्रन्थः – निर्णयसिन्धुः (प्रथमपरिच्छेदः) सम्पूर्णः सटिप्पणः

इकाई CC-02	पाठ्यविषयः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	मङ्गलाचरणादारभ्यः मलमासनिर्णयपर्यन्तम्	मलमासस्य निर्णयान् मलमासस्य क्रियाकलापं च विभक्तुं समर्थः भविष्यति।	1	20
2	पक्षनिर्णयात् दशमीपर्यन्तम्	पक्षनिर्णयेन प्रतिपदातः दशमीपर्यन्तं तिथौ क्रियाकलापानाम् विश्लेषणं कर्तुं शक्नुमः।	1	20
3	एकादशीतः पौर्णमास्यमावस्यासमाप्ति पर्यन्तम्	पूर्णिमामावस्यायां कृतानां कार्याणां समीक्षां कर्तुं समर्थः भविष्यति ।	1	20
4	इष्टिकालः, ग्रहणनिर्णया- दारभ्य परिच्छेदसमाप्ति- पर्यन्तम्	इष्टिकालस्यनिर्णयंकुर्वन् समीचीनसमयस्य निर्णयं कर्तुं शक्नुवन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- प्रथमम्

पत्रम्- तृतीयम्

पाठ्यग्रन्थः – दायभागः सम्पूर्णः महामहोपाध्यायजीमूतवाहनकृतः

इकाई CC-03	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	प्रथमाध्यायादारभ्यः द्वितीयाध्यायं यावत्	दायस्वरूपं, विभागकालयोः नियमान् इति विषयान् सामान्यीकृते सति समर्थाः भविष्यन्ति।	1	20
2	द्वितीयाध्यायात् पञ्चमाध्यायपर्यन्तम्	पितुः मरणानन्तरं दाये भ्रातृणां विभाजनं, स्त्रीधनपैतृकसम्पत्तीषु अनाधिकारयादीनां विषयाणां संक्षेपिकरणं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
3	षष्ठाध्यायात् द्वादशाध्यायं यावत्	विभाज्याविभज्यधनम् इति एतान् विषयान् सामान्यीकरणं कर्तुं शक्यति।	1	20
4	दशमाध्यायात् द्वादशाध्यायं यावत् त्रयोदशाध्यायात् ग्रन्थसमाप्तिपर्यन्तम्	पुत्रिका, औरसपुत्राणां धन विभागादीषु विषयेषु तर्कवितर्कः शक्यन्ति।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- प्रथमम्

पत्रम्- चतुर्थम्

पाठ्यग्रन्थः – याज्ञवल्क्यस्मृतेः प्रायश्चित्ताध्यायः मिताक्षरोपेतः

इकाई CC-04	पाठ्यविषयाः – अशौचप्रकरणादारभ्य यतिधर्म समाप्तिपर्यन्तम्	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	अशौचप्रकरणस्यादितः २५ तमं श्लोकं यावत्	अशौचस्य स्वरूपं एवं हेत्वादीनां विषयाणां चिन्तनं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
2	अशौचप्रकरणस्य २६ तमश्लोकात्तदारभ्य आपद्धधर्मसमाप्तिपर्यन्तम्	विविधप्रकाराणि अशौचानि आपद्धधर्मानि च सामान्यीकरणं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
3	वानप्रस्थधर्मप्रकरणात् जीवपरमात्मनोर्भेदाभ निरूपणपर्यन्तम् (श्लोकः सं – ६९)	वानप्रस्थाश्रमस्य स्वरूपस्य तुलना अन्याश्रमेभ्यः स्वरूपेभ्यः कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
4	शरीरग्रहणप्रकारात् (श्लोक सं ७०तः) शरीररसादिपरिमाणनिर्णय (श्लोक सं १०७) पर्यन्तम्, यतिधर्म प्रकरणस्य उपासनीयात्मस्वरूपनिर्णय (श्लोक सं १०८तः – यतिधर्मसमाप्ति पर्यन्तम्)	वानप्रस्थधर्मानां तथा शरीरविज्ञानां आदीविषयाणां चिन्तनं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- प्रथमम्

पत्रम्- पञ्चमम्

पाठ्यग्रन्थः- वासिष्ठधर्मशास्त्रम् (DSE)

इकाई EC-A1	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	धर्मजिज्ञासादारभ्य आचारः परमो धर्मः इति षष्ठाध्याय समाप्तिपर्यन्तम्	धर्मजिज्ञासारभ्य आर्यावर्तस्य सीमानां, विवाहादीनां विषयाणां चिन्तनं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
2	सप्तमाध्यायस्य चत्वारः आश्रमाः इत्यदस्मादारभ्य द्वादशाध्यायस्य समाप्तिं यावत्	चतुर्वर्णानामाश्रमधर्माणां, स्नातकधर्मादीनां विषयाणां अलोचना कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
3	त्रयोदशाध्यायस्य अथातः स्वाध्यायोपाकर्मत आरभ्य अष्टादशाध्यायसमाप्तिं यावत्	उपकर्माणि, भक्ष्याभक्ष्यादीन् विषयान् व्यवस्थित्वा व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
4	एकोनविंशाध्यायस्य राजधर्मादारभ्य चतुर्विंशत्यध्यायसमाप्तिं यावत् पञ्चविंशत्यध्यायस्य अविक्षापितदोष- प्रायश्चित्तदारभ्य ग्रन्थसमाप्तिं यावत् ।	राजधर्मस्य प्रायश्चित्तव्यवस्थायाश्च चिन्तनं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- प्रथमम्

पत्रम्- पञ्चमम्

पाठ्यग्रन्थः – विकल्पाधारितधर्मशास्त्रम् (DSE)

इकाई EC-B1	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट	अंकः
1	धर्मलक्षणम्, प्रसिद्धाः धर्मशास्त्रकाराः	धर्मलक्षणस्य तथा धर्म- शास्त्रकाराणाम् आलोचनां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	वैदिकवाङ्मये धर्मशास्त्रस्य स्थानम्	वैदिकवाङ्मये धर्मशास्त्रस्य श्रेष्ठत्वं ज्ञातुं शक्यन्ति ।	1	20
3	धर्मशास्त्रस्य सामान्यपरिचयः	धर्मशास्त्रस्य सामान्यपरिचयस्य संक्षेपिकरणं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	ब्रह्मचर्याश्रमः ब्रह्मचर्यधर्मश्च, स्नातकधर्म, उपनयनसंस्कारः, भक्ष्याभक्ष्यं द्रव्यशुद्धिश्च	ब्रह्मचर्याश्रमान्, ब्रह्मचर्यधर्मादीन् विषयान् व्यवस्थितरूपेण प्रस्तुतं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- प्रथमम्

पत्रम्- षष्ठम्

पाठ्यग्रन्थः – Computer

इकाई	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट	अंकः
	Computer		4	100
1			1	20
2			1	20
3			1	20
4			1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- द्वितीयम्

पत्रम्- सप्तमम्

पाठ्यग्रन्थः - कौटिल्यार्थशास्त्रम्, विनयाधिकारिके प्रथममधिकरणम्

इकाई CC-05	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	प्रथमोऽध्यायः- मङ्गलाचरणम्, विषयवर्णनम्। द्वितीयोऽध्यायः- विद्यासमुद्देशे आन्वीक्षिकीस्थापना। तृतीयोऽध्यायः विद्यासमुद्देशे त्रयीस्थापना। चतुर्थोऽध्यायः विद्यासमुद्देशे वार्ता दण्डनीतिस्थापना।	राज्ञै विहितानां विषयाणां चिन्तनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	पञ्चमोऽध्यायः- वृद्धसंयोगः। षष्ठोऽध्यायः - इन्द्रियजयः, अरिषड्वर्गत्यागश्च। सप्तमोऽध्यायः- इन्द्रियजयः राजषिवृत्तम्। अष्टमोऽध्यायः- अमात्योत्पत्तिः।	कुशलशासकाय विहिताचारानां सङ्क्षेपिकरणं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
3	नवमोऽध्यायः - मन्त्रिपुरोहितोत्पत्तिः दशमोऽध्यायः- उपधाभिः शौचाशौचज्ञानममात्यानाम्, एकादशोऽध्यायः- गूढपुरुषोत्पत्तिः। द्वादशोऽध्यायः- गूढपुरुषप्रणिधिः।	राज्यसञ्चालने गूढपुरुषाणां कौशले/ रणनीतौ विचार- विमर्शं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20

4	<p>त्रयोदशोऽध्यायः- स्वविषये कृत्याकृत्य पक्षरक्षणम् चतुर्दशोऽध्यायः- परविषये कृत्याकृत्य पक्षोपग्रहः। पञ्चदशोऽध्यायः- मन्त्राधिकारः। षोडशोऽध्यायः- दूतप्रणिधिः। सप्तदशोऽध्यायः – राजपुत्ररक्षणम्। अष्टादशोऽध्यायः- अवरुद्धवृत्तम्, अवरुद्धे च वृत्तिः। एकोनविंशोऽध्यायः- राजप्रणिधिः। विंशोऽध्यायः- निशान्तप्रणिधिः। एकविंशोऽध्यायः- आत्मरक्षितकम्।</p>	राज्यस्य आन्तरिकबाह्य च शत्रूणां निग्रहकौशलस्य आलोचनां कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्-द्वितीयम्

पत्रम्- अष्टमम्

पाठ्यग्रन्थः – जैमिनीयन्यायमालाविस्तरः माधवाचार्यकृतः, चितानि
पञ्चदशाधिकरणानि

इकाई CC-06	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	धर्मलक्षणाधिकरणम्, धर्मप्रामाण्याधिकरणम्,	धर्मलक्षणस्य प्रमाणस्य च आलोचनां कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
2	वेदापौरुषेयत्वाधिकरणम्, अर्थवादाधिकरणम्, स्मृत्यधिकरणम्,	वेदस्मृतयोः अर्थवादप्रमाणस्य च विषयान् व्यवस्थितरूपेण वर्णितं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
3	विरोधाधिकरणम्, आचारप्रामाण्याधिकरणम्, होलाकाधिकरणम्,	धर्मे संशये सति निर्णयार्थं क्षमतायाः विस्तारः भविष्यन्ति ।	1	20
4	उद्भिदधिकरणम्, वाजपेयाधिकरणम्, वैश्वदेवाधिकरणम्, ज्योतिरधिकरणम्, यावज्जीवाधिकरणम्, वषट्कर्तुः प्रथमभक्षाधिकरणम्	वैदिकसमस्यायाः चिन्तनार्थं समर्थाः भविष्यन्ति।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- द्वितीयम्

पत्रम्- नवमम्

पाठ्यग्रन्थः – आधुनिकहिन्दुविधिः

इकाई CC-07	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	आधुनिकहिन्दुविधेरुत्पत्तितः विवाहजनितसन्तानानां वैधतापर्यन्तम्	आधुनिकहिन्दुविधेः उत्पत्तेः विकासस्य सन्तानानां च वैधतायाः प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	बहुविवाहे दण्डव्यवस्था	बहुविवाहाः विषयसम्बन्धाः भारतीयविधीनां चिन्तनं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
3	प्राचीनाधुनिकहिन्दूविध्योः संतुलनम्	प्राचीनाधुनिकयोः हिन्दुविधीनां तुलना कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	हिन्दूत्तराधिकारविधिः सम्पूर्णः, हिन्दूदत्तकविधिः सम्पूर्णः	हिन्दूत्तराधिकारविधेः विवरणं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (प्रथमवर्षम्)

सत्र- द्वितीयम्

पत्र- दशमम्

पाठ्यग्रन्थः याज्ञवल्क्यस्मृतिः (समिताक्षरा)

इकाई CC-08	पाठ्यविषयाः-प्रायश्चित्ताध्यायात् प्रायश्चित्ताध्यायः समाप्ति यावत्	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	प्रायश्चित्तप्रकरणस्यादितः ब्रह्महत्या प्रायश्चित्तपर्यन्तम् (श्लो.स.206-252)	कर्मविपाकावधारणा, प्रायश्चित्तधिकारी इत्येतेषु विषयेषु विचार- विमर्शं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
2	सुरापानप्रायश्चित्तात् गुरुतल्पप्रायश्चित्तपर्यन्तम् (श्लो.स. 253-260)	महापातकानां प्रायश्चित्तेषु तथा विविधेषु मद्येषु अन्तरं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
3	संसर्गप्रायश्चित्तात् उपपातकप्रायश्चित्तसमाप्तिपर्यन्तम् (श्लो. सं. 261-288)	संसर्ग प्रायश्चित्तानां तथा उपपातक प्रायश्चित्तानां निर्धारणं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	जातिदुष्टादारभ्य विख्यातदोषपर्यन्तम् (श्लो.स. 289-294), रहस्यप्रायश्चित्तात् ग्रन्थसमाप्तिपर्यन्तम् (श्लो. सं. 300-334)	असत्प्रतिग्रहप्रायश्चित्ते एवं एकादशाहादिश्राद्ध – भोजनप्रायश्चित्ते तुलना कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य(प्रथमवर्षम्)

सत्रम्- द्वितीयम्

पत्रम्- एकादश

पाठ्यग्रन्थः – निर्णयसिन्धुः- द्वितीयपरिच्छेदे मासनिर्णयः

इकाई EC-A2	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	चैत्रवैशाख ज्यैष्ठ मासानां कृत्यानि संक्रन्तयश्च चैत्र शुक्लकृष्णपक्षयोः कृत्यानि ज्यैष्ठमासशुक्लकृष्ण पक्षयोः कृत्यानि	चैत्रमासतः ज्यैष्ठमासपर्यन्तं क्रियमाणां कृत्यानां संक्रान्तीनां विषयान् च दैनिकजीवने प्रयोगः कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
2	आषाढश्रावणभाद्रपद मासकृत्यानि आषाढमासशुक्लकृष्णपक्षयोः कृत्यानि श्रावणमासशुक्लकृष्णपक्षयोः कृत्यानि भाद्रपदमासशुक्लकृष्णपक्षयोः कृत्यानि ।	आषाढमासतः भाद्रपदमासपर्यन्तं क्रियमाणां कृत्यानां विवरणं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
3	आश्विनकार्तिकमार्गशीर्षमासकृत्यानि अश्विनमासशुक्लकृष्णपक्षयोः कृत्यानि कृत्यानि मार्गशीर्षमास शुक्लकृष्णपक्षयोः कृत्यानि	आश्विनमासतः मार्गशीर्षमासपर्यन्तं क्रियमाणां कृत्यानां प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
4	पौषमाघफाल्गुनमासकृत्यानि पौषमासशुक्लकृष्णपक्षयोः कृत्यानि माघमासशुक्लकृष्णपक्षयोः कृत्यानि फाल्गुनमासशुक्लकृष्णपक्षयोः कृत्यानि	पौषमासतः फाल्गुनमासपर्यन्तं क्रियमाणां कृत्यानां आलोचनां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्- तृतीयम्

पत्रम्- द्वादश

पाठ्यग्रन्थः – माधवाचार्यकृतः कालमाधवः- प्रतिपत्समाप्ति पर्यन्तम्

इकाई CC-09	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	उपोद्धातप्रकरणम्	कालतत्त्वानां वर्गीकरणं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
2	जन्यकालनिरूपणात् ऋतुणयपर्यन्तम्।	कालस्य भेदाः, संवत्सरानां, ऋतूणामादीनां प्रकारानां तथा कृत्यानां विषयाणां प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
3	मासनिर्णयात् पक्षनिर्णयपर्यन्तम्।	मासनिर्णयसम्बन्धी विचारानां तथा पक्षनिर्णयकृत्ययोश्च विषयाणां चिन्तनं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
4	प्रतिपत्प्रकरणात् प्रतिपदि दान- व्रतनिर्णयपर्यन्तम्, प्रतिपदि पित्र्यनिर्णयात् पार्वण श्राद्धसमाप्तिपर्यन्तम्।	प्रतिपदादीषु तिथीषु दैवकर्मणां विवरणं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्- तृतीयम्

पत्रम्- त्रयोदश

पाठ्यग्रन्थः – गौतमधर्मसूत्राणि (मिताक्षरासहितानि) व्याख्याकारः डॉ. उमेशचन्द्रपाण्डेयः,

चौ. सं. संस्थानम्, वाराणसी 2000

इकाई CC-10	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	प्रथमप्रश्ने प्रथमाध्यायात् चतुर्थाध्यायं यावत्।	आर्यवर्तस्य वैशिष्ट्यस्य, विविधप्रकारस्य पापानां, विवाहादीनां विषयाणां प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	प्रथमप्रश्ने पञ्चमाध्यायात् अष्टमाध्याय यावत्, प्रथमप्रश्ने नवमाध्यायात् द्वितीयप्रश्ने तृतीयाध्याय यावत्।	सर्वेषां ब्रह्मचर्यादीनां आश्रमाणां धर्मानां निरूपणं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
3	द्वितीयप्रश्ने चतुर्थाध्यायात् अष्टमाध्याय यावत्, द्वितीयप्रश्ने नवमाध्यायात् तृतीयप्रश्ने चतुर्थाध्यायं यावत्।	भक्ष्याभक्ष्यनां दानादानादीनां विषयाणां वर्गीकरणं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
4	तृतीयप्रश्ने अष्टमाध्यायात् दशमाध्याय यावत्।	राज्ञः धर्मानां, महापातकप्रायश्चित्तादी विषयाणां आलोचनां कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्- तृतीयम्

पत्रम्- चतुर्दश

पाठ्यग्रन्थः – याज्ञवल्क्यस्मृतेः व्यवहाराध्यायः

इकाई CC-11	पाठ्यविषयाः- व्यवहाराध्यायस्य साधारणव्यवहारमातृका- प्रकरणात् दिव्यप्रकरणान्तः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	साधारणव्यवहारमातृका प्रकरणम्	साधारणव्यवहार मातृकायाः एवं दिव्यसाक्षीणां चिन्तनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	असाधारणव्यवहारमातृका प्रकरणम्	असाधारणव्यवहारमातृकायाः विवरणं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
3	ऋणादानप्रकरणम्, उपनिधिप्रकरणम्।	ऋणादानस्य एवं उपनिधिकविषयक स्मृतिकालीनव्यवस्थायाः आलोचनां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	साक्षिप्रकरणम्, लेख्यप्रकरणम्, दिव्यप्रकरणम्	व्यवहारव्यवस्थायां मानुषप्रमाणानामुपयोगः तेषु भेदेषु च तुलनां कर्तुं शक्यन्ति च ।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)
धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (द्वितीयवर्षम्)
पाठ्यग्रन्थः – स्वशास्त्रेतिहासः

सत्रम्- तृतीयम्

पत्रम्- पञ्चदश

इकाई CC-12	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	धर्मशब्दस्यार्थः, धर्मशास्त्रस्य परिचयः, धर्मस्योपादानानि, धर्मशास्त्रग्रन्थानां निर्माणकालः स्मृतिकारणां परिचयः- मनुः, याज्ञवल्क्यः, पराशरः, नारदः, बृहस्पतिः, कात्यायनः, अङ्गिरा, व्यासः, यमः, उशना	धर्मशास्त्रस्य परिचयः, धर्मशास्त्रग्रन्थानामुपादानश्च निर्माणकालस्य एवं स्मृतीकारानां परिचयादीनां विषयाणां संक्षेपिकरणं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	धर्मसूत्राकाराणां परिचयः – गौतमः, आपस्तम्बः, बौधायनः, हिरण्यकेशी, वसिष्ठः, विष्णुः, हारीतः, शांख्यलिखितौ, वैखानसः, देवलः, शातातपः, अत्रिः, वाधूलः	गौतमापस्तम्बवसिष्ठादीनां धर्मसूत्रकारानां कालकृत्यादीनां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
3	टीकाभाष्यकाराणां परिचयः- असहायः, भृत्यज्ञः, विश्वरूपः, मेधातिथिः, कुल्लुकः, गोविन्दराजः, विज्ञानेश्वरः, हरदत्तः, नन्दपण्डितः, गोविन्दानन्दः	धर्मशास्त्रस्य भाष्यकाराणां कालकृत्यादीनां प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	निबन्धकाराणां परिचयः- लक्ष्मीधरभट्टः, जीमूतवाहनः, अपरार्कः, देवणभट्टः, माधवाचार्यः, शूलपाणिः, वाचस्पतिमिश्रः, रघुनन्दनः, नीलकण्ठभट्टः, मित्रमिश्रः, हेमादिः, श्रीदत्तोपाध्यायः, काशीनाथो- पाध्यायः, जगन्नाथतर्कपञ्चाननः, गदाधरराजगुरुः।	धर्मशास्त्रस्य निबन्धकरानां विवरणं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्- तृतीयम्

पत्रम्- षोडश

पाठ्यग्रन्थः – निर्णयसिन्धोः तृतीय परिच्छेदे श्राद्धप्रकरणम्

इकाई EC-A3	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	श्राद्धनिर्णयादारभ्य श्राद्धे जलनिर्णयं यावत्	श्राद्धस्य स्वरूपस्य, श्राद्धे देवानां, विभिन्नप्रकारानां श्राद्धाः तथा तेषु प्रयुक्तोपकरणानां विवरणं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	कुतुपा अष्टविधा इत्यस्मात् श्राद्धविशेषे प्रश्नभेदं यावत्	श्राद्धे वर्ज्यपदार्थानां, पङ्क्तिपावनब्राह्मणानां एवं योगीनां श्राद्धविधानां प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
3	विकिरदानादारभ्य अस्य देवताभेदादपवादं यावत्	श्राद्धे निर्मन्त्रणस्य योग्य ब्राह्मणानां तथा तेषां प्रतिव्यवहारानां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	श्राद्धाङ्गतर्पणनिर्णयादराभ्य समाप्तिं यावत्	श्राद्धे ब्राह्मणनिमन्त्रणस्य विधीनां, श्रद्धीयपदार्थानां एवं श्राद्धदेशस्य निर्णयहेतूनां आलोचनां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)
धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्- तृतीयम्

पत्रम्- षोडश

पाठ्यग्रन्थः – विकल्पाधारितधर्मशास्त्रम्

इकाई EC-B3	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट	अंकः
1	इष्टापूर्त, स्त्रीधर्मः।	इष्टकर्मस्य, पूर्वकर्मस्य एवं स्त्रीणां धर्मानां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	वर्णधर्मः, आश्रमधर्मः ।	वर्णधर्माश्रमधर्मयोः च विमर्शं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
3	वर्णाश्रमधर्मः	वर्णाश्रमधर्मस्य प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	गुणधर्मः राजधर्मो वा, निमित्तधर्मः (प्रायश्चित्तम्) साधारणधर्मः	राज्ञः धर्मानां अलोचनां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम् -चतुर्थम्

पत्रम्- सप्तदश

पाठ्यग्रन्थः – माधवाचार्यकृतः कालमाधवः

इकाई CC-13	पाठ्यविषयाः-द्वितीयातः ग्रन्थसमाप्तिपर्यन्तम्	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	द्वितीयातः सप्तमीं यावत्	द्वितीयतः सप्तमीतिथिः पर्यन्तं धर्मकृत्यानां चिन्तनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	अष्टमीतः नवमीं यावत्	अष्टमीतः नवमीतिथिः पर्यन्तं धर्मकृत्यानां विवरणं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
3	दशमीनिर्णयादारभ्य एकादशीमहिमासमाप्ति- पर्यन्तम्	विभिन्नैः समुदायैः एकादशीतिथेः व्रते कृते सति विमर्शः कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	द्वादशीतः इष्टिकालनिर्णय-पर्यन्तम्, प्रकीर्णप्रकरणा-दारभ्य ग्रन्थसमाप्तिपर्यन्तम्	इष्टिकालनिर्णयस्य प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्- चतुर्थम्

पत्रम्- अष्टादश

पाठ्यग्रन्थः – मानवाधिकारः पर्यावरणञ्च

इकाई CC-14	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	मानवाधिकारः- मानवाधिकारस्य पूर्वपिठिका, मानवाधिकार सिद्धान्ताः	मानवाधिकारस्य सिद्धान्तानां विवरणं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
2	धर्मशास्त्रे मानवाधिकारः-वर्ण-आश्रम-वर्णाश्रम-गुण-निमित्त-साधारणधर्मेषु मानवाधिकारः।	धर्मशास्त्रप्रतिपादिताचारे व्यवस्थितमानवाधिकारं ज्ञातुं शक्यन्ति ।	1	20
3	दायभाग-स्त्री-बाल-वृद्ध-आतुर-इष्टापूर्तेषु मानवाधिकारः	धनविभागे मानवाधिकारव्यवस्थायाः प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	पर्यावरणम्, पर्यावरणशब्दार्थः, पर्यावरणे निहितानि तत्त्वानि, पर्यावरण प्रभावयन्ति कारणानि, पर्यावरणं प्रदूषयन्ति कारणानि तन्निराकरणोपायाश्च, पर्यावरणम्, धर्मशास्त्रे पर्यावरणविचारः, पर्यावरणसुरक्षायैधर्मशास्त्रो-पदिष्टा उपायाः।	पर्यावरणे निहिततत्त्वस्य, पर्यावरणं प्रभावितारं एवं प्रदूषणस्य निराकरणस्य उपायानां विमर्शं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्- चतुर्थम्

पत्रम्- एकोनविंशति

पाठ्यग्रन्थः – याज्ञवल्क्यस्मृतेः व्यवहाराध्यायः (मिताक्षरासहितः)

इकाई CC-15	पाठ्यविषयाः – दायभागांशात् अन्त यावत्	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	दायविभागप्रकरणम्, सीमाविवादप्रकरणम्।	सीमादायभागयोश्च च विवादानां निर्धारणं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	स्वामिपालविवादप्रकरणम्, अस्वामिविक्रयप्रकरणम्, दत्ताप्रदानिक प्रकरणम्, क्रितानुशयप्रकरणम्।	स्वामिपालः- अस्वामिविक्रयः- दत्ताप्रदानिकादीनां विवादानां वर्गीकरणं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
3	अभ्युपेत्याशुश्रूषाप्रकरणम्, संवित्त्व्यतिक्रमप्रकरणम्, वेतनादानप्रकरणम्।	संविद्व्यातिक्रमस्य वेतनादानस्य च तेषां विवादानां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	द्यूतसमाहव्यप्रकरणम्, वाक्- दण्डपारुष्य प्रकरणे, साहसप्रकरणम्, विक्रीयासम्प्रदानप्रकरणम्, सम्भूयसमुत्थानप्रकरणम्, स्तेयप्रकरणम्, स्त्रीसंग्रहणप्रकरणम्, प्रकीर्णप्रकरणम्।	द्यूतं तथा च अन्येषु संहारम्ः कुर्वाण्याः प्रयोग-सम्बन्धितानां विवादानां प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (द्वितीयवर्षम्)

सत्रम्-चतुर्थम्

पत्रम्- विंशतिः

पाठ्यग्रन्थः – निर्णयसिन्धोः तृतीयपरिच्छेदस्य पूर्वाद्धभागः (संस्कार प्रकरणम्)

इकाई CC-16	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	गर्भाधानविधिमारभ्य शिशुलक्षणपर्यन्तम्	विविधस्मृतीषु प्रतिपादितविषयाणां संक्षेपिकरणं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	उपनयनप्रकरणमारभ्य सगोत्र सापिण्डयादि विवाहे प्रायश्चित्तपर्यन्तम्	विविधस्मृतिकाराणां कालकृतेः परिचयस्य व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
3	कन्याविवाहकालमारभ्य संस्कारप्रकरण समाप्तिपर्यन्तम्	विविधानां भाष्याणां विषयवस्तोः निर्धारणं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	क्षुद्रकालाः	विविधभाष्यकाराणां कालकृतयोः तुलनां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (विषयेतरछात्राणां कृते)

सत्रम्- चतुर्थम्

पत्रम्- एकविंशति

पाठ्यग्रन्थः – निर्णयसिन्धोः तृतीयपरिच्छेदे अशौचप्रकरणम् (उत्तरार्द्धः)

इकाई 16	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट	अंकः
1	आरम्भः भर्तुराशौचोत्तरमन्वारोहणं यावत्	श्राद्धदिवसानां कृत्यानां निर्धारणं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	अशौचापवादपञ्चधातः वृष्ट्यादिनाग्निनाशपर्यन्तम्	देशकालानुसारं पिण्डदानकर्तव्यानां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
3	प्रथमायां जीवन्त्यां द्वितीयायां मृतायां दाहनिर्णयतः वृद्धिं विनाऽपकर्षे पुनकरणं पर्यन्तम्	श्राद्धोत्तर कृत्यानां अलोचनां कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
4	वृद्धिनिमित्तापकर्षैः पुनः करणाभतः अन्तं यावत्	श्राद्धभेदेषु वर्गीकरणं कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(केन्द्रीय विश्वविद्यालय)

धर्मशास्त्र विभाग

अधिगमपरिणामाः (आचार्यः)

कक्षा- आचार्य (विषयेतरछात्राणां कृते)

सत्र- चतुर्थम्

पत्रम्- एकविंशतिः

पाठ्यग्रन्थः – पाठ्यग्रन्थः विकल्पाधारितधर्मशास्त्रम्

इकाई CC-16	पाठ्यविषयाः	अधिगमपरिणामाः	क्रेडिट 4	अंकः 100
1	भारतीयन्यायव्यवस्थायां धर्मशास्त्रस्य योगदानम्।	भारतीयन्यायव्यवस्थायां धर्मशास्त्रस्य योगदानस्य चिन्तनं कर्तुं शक्यन्ति ।	1	20
2	आह्निककर्माणि धर्मशास्त्रम्।	धर्मशास्त्रे वर्णितानामाह्निककर्माणां व्याख्यां कर्तुं शक्यन्ति।	1	20
3	धर्मशास्त्रे कालविचारः, दायभागे विभिन्नाः शाखाः तेषां योगदानञ्च।	धर्मशास्त्रे कालविचारस्य दायभागस्य च विभिन्नानां शाखानां तथा तासु उपयोगितासु विमर्शं कर्तुं शक्यन्ति	1	20
4	धर्मशास्त्रे आचारः, प्रजापालने राज्ञः कर्तव्यानि, धर्मशास्त्रे तीर्थविचारः, धर्मशास्त्रानुसारं समाजसंस्कारः	राजधर्माचारयोश्च प्रतिपादनं कर्तुं शक्यन्ति ॥	1	20
5	आन्तरिक मूल्याङ्कनम्	-		20